

УДК 378.147:7.071.2:741/73

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-3006-3019](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-3006-3019)

Шостачук Тетяна Всеволодівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-4542-2835>

Максимчук Анатолій Петрович старший викладач кафедри образотворчого мистецтва, Житомирський державний університет імені Івана Франка, 10008, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-8588-0999>

РОЛЬ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ «РИСУНОК» ТА «СКУЛЬПТУРА» У ФОРМУВАННІ КОМПОЗИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено роль освітніх компонентів «Рисунок» та «Скульптура» у формуванні композиційної культури здобувачів вищої освіти мистецького профілю в умовах сучасних освітніх трансформацій. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю удосконалення фахової підготовки майбутніх митців і педагогів шляхом інтеграції традиційних академічних дисциплін, міждисциплінарних підходів та інноваційних методик навчання. Обґрунтовано, що композиційна культура виступає важливим складником професійної компетентності, оскільки забезпечує цілісність художнього мислення, здатність до конструктивного аналізу форми та створення виразного художнього образу.

Розкрито педагогічний потенціал аналітичного рисунка як основи формування конструктивного бачення, розвитку пропорційного мислення та площинної організації композиції. Водночас скульптурне моделювання визначено як ефективний засіб розвитку об'ємно-просторового мислення, пластичної культури та відчуття матеріалу. У статті звернуто увагу на взаємозв'язку площинного й об'ємного підходів, що реалізується через комплексні навчальні завдання, інтеграцію теорії та практики, варіативність творчих проєктів і міждисциплінарну взаємодію мистецьких дисциплін.

Проаналізовано значення творчої діяльності, роботи з матеріалом і просторовим середовищем як чинників розвитку художньої спостережливості, образного мислення та індивідуального стилю здобувачів освіти.

Доведено, що системне поєднання освітніх компонентів «Рисунок» і «Скульптура» сприяє підвищенню рівня композиційної підготовки, формує

здатність до творчого синтезу різних мистецьких практик і забезпечує підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного працювати в сучасному культурно-освітньому просторі. Отримані результати можуть бути використані у вдосконаленні змісту мистецьких освітніх програм, розробленні інтегрованих курсів та впровадженні інноваційних методичних моделей у системі вищої мистецької освіти.

Ключові слова: композиційна культура, рисунок, скульптура, мистецька освіта, фахова підготовка, художнє мислення, творчий розвиток.

Tetiana Shostachuk Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor of the Department of Fine Arts and Design, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-4542-2835>

Anatolii Maksymchuk Senior Lecturer of the Department of Fine Arts, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-8588-0999>

THE ROLE OF THE EDUCATIONAL COMPONENTS «DRAWING» AND «SCULPTURE» IN THE FORMATION OF COMPOSITIONAL CULTURE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

Abstract. The article highlights the role of the educational components «Drawing» and «Sculpture» in the formation of compositional culture of higher education students in art-related specialties within the context of contemporary educational transformations. The relevance of the study is determined by the need to improve the professional training of future artists and educators through the integration of traditional academic disciplines, interdisciplinary approaches, and innovative teaching methods. It is substantiated that compositional culture is an important component of professional competence, as it ensures the integrity of artistic thinking, the ability for constructive analysis of form, and the creation of an expressive artistic image.

The pedagogical potential of analytical drawing as a basis for the formation of constructive vision, the development of proportional thinking, and the planar organization of composition is revealed. At the same time, sculptural modelling is defined as an effective means of developing three-dimensional spatial thinking, plastic culture, and a sense of material. The article draws attention to the interrelation between planar and volumetric approaches, which is implemented through integrated learning tasks, the integration of theory and practice, the variability of creative projects, and the interdisciplinary interaction of art disciplines. The significance of creative activity, work with materials, and the

spatial environment as factors in the development of artistic observation, imaginative thinking, and the individual style of higher education students is analyzed.

It is proven that the systematic integration of the educational components «Drawing» and «Sculpture» contributes to improving the level of compositional training, fosters the ability for creative synthesis of various artistic practices, and ensures the preparation of a competitive specialist capable of working within the modern cultural and educational environment. The obtained results can be used to improve the content of art education programs, develop integrated courses, and implement innovative methodological models in higher art education.

Keywords: compositional culture, drawing, sculpture, art education, professional training, artistic thinking, creative development.

Постановка проблеми. Сучасна мистецька освіта орієнтується на формування творчої, компетентної особистості здобувача вищої освіти, здатної до міждисциплінарного мислення та інтеграції різних художніх практик. Водночас у фаховій підготовці майбутніх митців і педагогів спостерігається певна фрагментарність викладання базових дисциплін, зокрема рисунка та скульптури, що ускладнює формування цілісної композиційної культури. Попри активний розвиток цифрових технологій і новітніх методик навчання, недостатньо дослідженим залишається питання інтеграції площинного й об'ємно-просторового підходів у межах єдиного освітнього процесу. Це зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування педагогічних умов і методичних підходів, які забезпечують ефективне формування композиційного мислення та професійної готовності здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інтеграції традиційних мистецьких дисциплін (рисунок, живопис, композиція, скульптура) із цифровими технологіями та оновленими методиками фахової підготовки здобувачів вищої освіти активно розвивається в сучасному науковому дискурсі. У межах означеної теми наукові джерела можна умовно згрупувати за кількома взаємопов'язаними напрямками: цифрова трансформація мистецтва та мистецької освіти; інтеграційні та методичні моделі формування художньо-графічних умінь; скульптура як чинник просторово-композиційного мислення і культурного середовища; навчально-методичне забезпечення викладання скульптури.

Перший напрям представлений дослідженням О. Піддубної, Н. Суханової, Т. Дюкарева, у якому розкрито вплив цифрових технологій на сучасне мистецтво – від цифрових картин до інтерактивних інсталяцій. Автори показують розширення художніх засобів і трансформацію форм

взаємодії глядача з мистецьким продуктом, що є важливим контекстом для переосмислення освітніх підходів у підготовці майбутніх митців і педагогів [1, с. 109–115]. Продовженням цієї проблематики є праця О. Піддубної та А. Максимчука, де акцентовано на трансформації мистецької освіти та необхідності оновлення методів викладання живопису, рисунка і композиції для здобувачів вищої освіти в умовах цифрового середовища. Дослідники обґрунтовують потребу інтеграції традиційної художньої підготовки з сучасними цифровими інструментами як умови підвищення якості фахової підготовки та розвитку творчого потенціалу [2, с. 2501–2512].

Другий напрям пов'язаний із методичними моделями формування художньо-графічних умінь та інтеграційними принципами навчання. Так, у статті А. Maksymchuk, O. Shvets, T. Shtainer, I. Petrova, N. Kravchenko, O. Abramova запропоновано інтеграційний принцип і методичну модель розвитку художньо-графічних навичок у майбутніх дизайнерів. Автори підкреслюють, що якісна фахова підготовка потребує системного поєднання академічних основ з інноваційними формами роботи, що є релевантним для дослідження інтеграційних можливостей мистецьких компонентів у формуванні композиційної культури [3, с. 105–117].

Третій напрям охоплює дослідження скульптури як культурного явища та чинника просторової організації. У публікації О. Цугорки, А. Варивончика, Б. Мазура висвітлено вплив сучасної скульптури на організацію суспільного простору, що актуалізує розуміння скульптури як мистецтва просторового мислення, взаємодії форми та середовища [4, с. 221–226]. У свою чергу, Б. Мазур зосереджується на ролі української скульптури у формуванні художньої культури, підкреслюючи значущість скульптурної традиції як джерела естетичних і композиційних орієнтирів для фахової мистецької підготовки [5, с. 110–114]. Ці праці розширюють теоретичне поле дослідження, оскільки обґрунтовують вагомість скульптури для розвитку просторово-композиційного бачення.

Четвертий напрям становить навчально-методичне забезпечення викладання скульптури. Вагомим джерелом у цьому контексті є навчально-методичний посібник, у якому систематизовано базові підходи до опанування скульптурної форми, роботи з матеріалом, формування навичок пластичного моделювання та професійної термінології. Посібник створює методичну основу для розгляду скульптури як освітнього компонента, що впливає на розвиток композиційного мислення та формування художньої культури здобувачів освіти [6].

Таким чином, проаналізовані праці формують теоретичне й методичне підґрунтя дослідження заявленої проблеми, демонструючи важливість поєднання традиційної академічної підготовки з цифровими

трансформаціями мистецтва, інтеграційними підходами до розвитку художньо-графічних умінь і усвідомленням скульптури як чинника просторово-композиційного мислення. Водночас, попри наявність вагомих напрацювань щодо цифрової трансформації мистецької освіти та культурологічного осмислення скульптури, потребує подальшого системного висвітлення питання інтеграції освітніх компонентів (зокрема скульптури, рисунка, композиції) у формуванні композиційної культури здобувачів вищої освіти, а також конкретизації педагогічних умов і методик їх узгодженого викладання в сучасному освітньому середовищі.

Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених питанням мистецької освіти, розвитку композиційного мислення та формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти, проблема інтеграції освітніх компонентів «Скульптура» та «Рисунок» у контексті формування композиційної культури залишається недостатньо висвітленою. У більшості наукових праць зазначені дисципліни розглядаються переважно окремо – як самостійні складники художньої підготовки, без системного аналізу їхнього взаємозв'язку та педагогічного потенціалу у формуванні цілісного композиційного мислення.

Недостатньо розробленими залишаються методичні засади поєднання площинного й об'ємно-просторового бачення в межах єдиного освітнього процесу, що ускладнює формування у здобувачів вищої освіти здатності до комплексного художнього аналізу форми та простору. Також бракує наукових досліджень, у яких було б системно обґрунтовано роль скульптурної пластики як чинника розвитку композиційної культури в поєднанні з рисунком, з урахуванням сучасних освітніх підходів і вимог компетентнісної підготовки.

Окрім цього, потребує подальшого дослідження питання інтеграції теоретичних знань і практичної діяльності у процесі викладання мистецьких дисциплін, а також визначення педагогічних умов і методичних прийомів, що забезпечують цілісність формування композиційної культури здобувачів освіти. Недостатньо висвітленим залишається й аспект міждисциплінарної взаємодії освітніх компонентів у підготовці майбутніх фахівців мистецького профілю, що обмежує можливості розвитку їхнього творчого потенціалу та професійної самореалізації.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі освітніх компонентів «Рисунок» та «Скульптура» у формуванні композиційної культури здобувачів вищої освіти, а також у визначенні педагогічних умов і методичних підходів їх інтеграції в процесі фахової підготовки. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: проаналізувати наукові підходи до формування композиційної культури у

системі мистецької освіти; розкрити педагогічний потенціал освітніх компонентів «Рисунок» і «Скульптура» у розвитку художнього мислення та об'ємно-просторового бачення; обґрунтувати значення інтеграції площинного й об'ємно-просторового підходів у формуванні композиційного мислення; окреслити ефективні форми й методи роботи, що сприяють розвитку композиційної культури здобувачів вищої освіти мистецького профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Композиційна культура в мистецькій педагогіці розглядається як інтегративна характеристика професійної підготовки здобувачів освіти, що відображає рівень сформованості художнього мислення, здатність до цілісної організації зображення, усвідомленого використання засобів виразності та створення гармонійного художнього образу. Вона охоплює не лише технічні навички побудови композиції, а й естетичне світосприйняття, образне мислення, просторову уяву, почуття ритму, пропорцій і рівноваги.

У педагогічному контексті композиційна культура формується через системне опанування здобувачами освіти базових мистецьких дисциплін – рисунка, живопису, скульптури, композиції, дизайну, що сприяють розвитку різних аспектів художнього бачення. Вона передбачає здатність аналізувати форму, структуру простору, взаємодію елементів і підпорядковувати їх ідейному задуму. Саме тому композиційна культура виступає важливим показником професійної зрілості майбутнього митця або педагога, адже визначає рівень усвідомленості творчого процесу та вміння трансформувати художню ідею у завершений образ.

У сучасній мистецькій освіті поняття композиційної культури пов'язується з компетентнісним підходом, який орієнтує на розвиток творчої особистості, здатної до самостійного художнього пошуку та міждисциплінарного мислення. Важливу роль відіграє інтеграція традиційних академічних методів із новітніми технологіями та візуальними практиками, що розширює можливості композиційного експериментування. Формування композиційної культури відбувається поетапно – від аналітичного вивчення форми й природи до створення авторських композицій, де поєднуються індивідуальний стиль, творчий задум і професійна майстерність.

Таким чином, композиційна культура в мистецькій педагогіці є багатовимірним феноменом, що поєднує знання законів композиції, практичні навички художньої діяльності та розвиток естетичної свідомості. Її формування забезпечує підготовку фахівця, здатного до творчого синтезу різних видів мистецтва, професійної самореалізації та ефективної педагогічної діяльності в сучасному освітньому просторі.

Педагогічний потенціал аналітичного рисунка полягає також у розвитку спостережливості, вміння узагальнювати форму та вибудовувати композицію на основі конструктивної логіки. Виконання аналітичних вправ – від лінійних схем до складних тональних побудов – допомагає здобувачам освіти усвідомити закономірності взаємодії елементів у просторі, що є необхідною умовою формування композиційної культури. Важливою особливістю є те, що аналітичний рисунок виступає своєрідним «містком» між площинним і об'ємним мисленням, забезпечуючи основу для подальшого освоєння скульптури, дизайну та композиції.

Аналітичний рисунок як метод художнього аналізу забезпечує розвиток конструктивного бачення форми, сприяє формуванню композиційного мислення та виступає базовим педагогічним інструментом у фаховій підготовці здобувачів вищої освіти мистецького напрямку. Його інтеграція з іншими мистецькими дисциплінами дозволяє сформувати цілісне художнє бачення, що відповідає сучасним вимогам професійної мистецької освіти.

Освітня компонента «Рисунок» відіграє ключову роль у розвитку художньої спостережливості здобувачів вищої освіти, оскільки саме через безпосередню роботу з натурою формується здатність бачити характерні особливості форми, тональні відношення, пропорції та пластичні закономірності об'єкта. Художня спостережливість передбачає не лише фіксацію зовнішніх ознак предмета, а й аналітичне осмислення його конструкції, що сприяє розвитку композиційного мислення та формуванню цілісного художнього образу. У процесі виконання аналітичних і навчальних рисунків здобувачі освіти навчаються концентрувати увагу на суттєвих деталях, узагальнювати форму та вибудовувати логіку зображення, що є важливою передумовою професійного зростання.

У сучасних наукових дослідженнях підкреслюється, що розвиток художньо-графічних навичок безпосередньо пов'язаний із формуванням уважного сприйняття навколишнього середовища. Так, у статті А. Максимчука та ін. зазначається, що інтеграційна методична модель навчання сприяє розвитку спостережливості через систематичний аналіз форми та простору, що дозволяє майбутнім дизайнерам глибше розуміти структуру об'єктів і ефективніше організувати композицію [3, с. 105–117].

Водночас у дослідженні О. Піддубної та А. Максимчука наголошується, що сучасні методи викладання рисунка в умовах цифрового середовища мають зберігати акцент на роботі з натурою, адже саме вона розвиває здатність до уважного спостереження, аналізу світло-повітряного середовища та композиційного узагальнення [2, с. 2501–2512].

Рисунок також виступає важливим засобом формування візуальної культури, що передбачає розвиток уміння бачити взаємозв'язок деталей і цілого, відчувати ритм і структуру простору. У праці О. Піддубної, Н. Суханової, Т. Дюкарева підкреслюється, що навіть в умовах цифровізації мистецтва саме академічні основи рисунка залишаються базою для розвитку художньої спостережливості, оскільки вони формують здатність до глибокого аналізу візуальної інформації та усвідомленого використання композиційних засобів [1, с. 109–115].

Таким чином, рисунок виступає ефективним педагогічним інструментом розвитку художньої спостережливості, що забезпечує перехід від поверхневого сприйняття до аналітичного осмислення форми.

Систематична практика рисунка сприяє формуванню вміння бачити закономірності будови об'єктів, узагальнювати враження та створювати композиційно виважені художні рішення, що є необхідним для професійної підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю.

Освітня компонента «Скульптура» відіграє важливу роль у формуванні об'ємно-просторового мислення здобувачів вищої освіти, оскільки передбачає безпосередню роботу з тривимірною формою та матеріалом. Пластична мова скульптури ґрунтується на взаємодії маси, об'єму, фактури та ритму поверхні, що дозволяє майбутнім фахівцям усвідомлювати закономірності побудови художнього образу не лише на площині, а й у реальному просторі. Саме в процесі моделювання форми здобувачі освіти розвивають здатність відчувати вагу, пропорції та рівновагу об'єктів, що є основою композиційної культури.

Наукові дослідження підкреслюють, що скульптура сприяє розвитку пластичного мислення через аналіз взаємодії форми з навколишнім середовищем. Так, у статті О. Цугорки, А. Варивончика, Б. Мазура зазначається, що сучасна скульптура впливає на організацію суспільного простору, формуючи нові підходи до сприйняття об'єму, масштабу та взаємодії художнього об'єкта з глядачем. Це підтверджує значення скульптурної пластики як засобу розвитку просторового бачення та композиційного мислення [4, с. 221–226].

Вагомий внесок у розуміння ролі скульптури в художній культурі представлено у праці Б. Мазура, де підкреслюється, що скульптурна форма є важливим чинником формування естетичного досвіду та розвитку просторової уяви. Автор акцентує на тому, що робота з об'ємом сприяє глибшому усвідомленню пластичної структури художнього образу, що має значення для підготовки майбутніх митців і педагогів [5, с. 110–114].

Методичні аспекти формування відчуття об'єму розкрито у навчально-методичному посібнику Т. Шмельової, де наголошується на

важливості поетапного освоєння скульптурної форми — від простих геометричних об'ємів до складних композиційних рішень. Авторка підкреслює, що пластична мова скульптури розвиває тактильне й візуальне сприйняття, сприяє формуванню цілісного бачення об'єкта та здатності аналізувати взаємозв'язок світла й тіні на поверхні форми [6].

У сучасному освітньому середовищі значення пластичної мови скульптури посилюється інтеграцією традиційних академічних підходів із новітніми технологіями. Зокрема, дослідження цифрових трансформацій мистецької освіти (О. Піддубна, Н. Суханова, Т. Дюкареєв) демонструють, що навіть за умов використання цифрових інструментів основою формування об'ємно-просторового мислення залишається практична робота з реальним матеріалом, яка дозволяє здобувачам освіти відчутти фізичні характеристики форми та усвідомити закономірності її побудови [1, с. 109–115].

Таким чином, пластична мова скульптури виступає ефективним засобом розвитку відчуття об'єму та просторового мислення, що сприяє формуванню композиційної культури здобувачів вищої освіти. Робота з об'ємною формою дозволяє інтегрувати аналітичне бачення рисунка з пластичним моделюванням, забезпечуючи цілісність художньо-професійної підготовки в сучасній мистецькій освіті. Робота з матеріалом у межах освітнього компонента «Скульптура» виступає важливим засобом розвитку творчої уяви здобувачів вищої освіти, оскільки передбачає активну взаємодію між ідеєю, формою та фізичними властивостями матеріалу. Процес ліплення, різьблення або моделювання сприяє не лише формуванню технічних навичок, а й розвитку образного мислення, здатності до експериментування та пошуку індивідуальних художніх рішень. Саме через безпосередній контакт із матеріалом здобувачі освіти навчаються бачити потенціал форми, трансформувати задум і адаптувати композиційне рішення відповідно до пластичних можливостей об'єкта.

У педагогічному аспекті робота з матеріалом активізує сенсорний досвід, поєднуючи зорове, тактильне й просторове сприйняття, що стимулює розвиток уяви та творчої ініціативи. У навчально-методичних підходах до викладання скульптури наголошується на поетапності освоєння матеріалів – від роботи з глиною чи пластиліном до складніших технік, що дозволяє поступово розширювати художні можливості здобувачів освіти. Як зазначає Т. Шмельова, саме процес пластичного моделювання сприяє усвідомленню внутрішньої структури форми та формує здатність до об'ємного мислення, що є основою творчого процесу [6].

Дослідження сучасної скульптурної практики також підкреслюють значення матеріалу як джерела художнього пошуку. У працях, присвячених

впливу сучасної скульптури на культурний простір, наголошується, що взаємодія з різними матеріалами відкриває нові способи художнього висловлення та сприяє розвитку індивідуального стилю митця. Такий підхід формує у здобувачів освіти здатність мислити пластично, експериментувати з фактурою та структурою поверхні, що безпосередньо пов'язано з розвитком творчої уяви [4, с. 221–226].

В умовах сучасної мистецької освіти робота з матеріалом поєднується з цифровими технологіями, що розширює можливості творчого експерименту. Однак, як підкреслюється у дослідженнях цифрових трансформацій мистецтва, саме традиційні пластичні практики залишаються основою розвитку творчої уяви, адже вони забезпечують безпосереднє відчуття форми й об'єму, яке важко повністю відтворити в цифровому середовищі [1, с. 109–115].

Таким чином, робота з матеріалом виступає важливим чинником розвитку творчої уяви, оскільки стимулює експериментальне мислення, формує здатність до пластичного узагальнення та сприяє усвідомленню художнього процесу як динамічної взаємодії ідеї й форми. Вона створює умови для розвитку індивідуальності здобувачів освіти та поглиблює їхню готовність до творчої діяльності в сучасному мистецькому середовищі.

Скульптурне моделювання є важливим засобом поглиблення композиційного аналізу, оскільки дозволяє здобувачам вищої освіти досліджувати форму не лише на площині, а й у тривимірному просторі. У процесі роботи з об'ємною формою майбутні фахівці навчаються бачити взаємозв'язок маси, ритму, пропорцій і рівноваги, що сприяє усвідомленню закономірностей побудови художнього образу. Композиційний аналіз у скульптурі передбачає розгляд об'єкта з різних ракурсів, визначення композиційного центру, співвідношення доміантних і другорядних елементів, а також гармонізацію просторових акцентів.

У педагогічній практиці взаємодія скульптурного моделювання та композиційного аналізу проявляється через виконання навчальних завдань, що поєднують аналітичний рисунок і об'ємно-просторове конструювання. Такий підхід дозволяє здобувачам освіти глибше усвідомити структуру форми, її пластичну логіку та взаємодію з навколишнім середовищем. Дослідження сучасної скульптури підкреслюють, що робота з об'ємом сприяє формуванню здатності до просторового узагальнення та композиційного мислення, адже художник постійно аналізує баланс мас і напрямок руху форми [4, с. 221–226].

Методичні підходи до викладання скульптури також наголошують на значенні композиційного аналізу як етапу створення об'ємної роботи. За спостереженнями Т. Шмельової, процес моделювання передбачає постійне

зіставлення частин і цілого, що формує в здобувачів освіти навички просторової організації композиції та розуміння взаємодії світла, тіні й пластичної структури форми [6]. Таким чином, скульптурна практика розширює традиційні підходи до композиції, доповнюючи площинний аналіз рисунка об'ємним баченням.

У сучасному мистецькому освітньому середовищі інтеграція скульптурного моделювання з композиційним аналізом розглядається як важливий чинник розвитку творчого мислення. Робота з об'ємом дозволяє експериментувати з масштабом, фактурою та пластичним ритмом, що сприяє формуванню здатності до комплексного художнього синтезу. Отже, взаємозв'язок скульптурного моделювання та композиційного аналізу забезпечує розвиток об'ємно-просторового мислення, поглиблює розуміння законів композиції та підвищує рівень професійної підготовки здобувачів вищої освіти мистецького напрямку.

Інтеграція освітніх компонентів «Скульптура» та «Рисунок» у процесі фахової підготовки сприяє формуванню цілісного художнього мислення через поєднання площинного та об'ємно-просторового підходів до побудови композиції. Площинний підхід, реалізований у рисунку, забезпечує аналітичне осмислення форми, розвиток конструктивного бачення та здатність організовувати зображення в межах двовимірного простору. Водночас скульптура як освітній компонент формує об'ємно-просторове мислення, що передбачає роботу з масою, фактурою, пластиккою та взаємодією об'єкта з навколишнім середовищем.

Поєднання цих підходів дозволяє здобувачам вищої освіти усвідомити взаємозв'язок між лінійною структурою та об'ємною формою, що є основою композиційної культури. У навчальному процесі це проявляється через виконання аналітичних рисунків перед створенням скульптурних моделей, а також через використання об'ємного моделювання для глибшого розуміння пропорцій і пластики форми під час роботи на площині.

Такий інтеграційний принцип відповідає сучасним тенденціям мистецької освіти, які передбачають міждисциплінарну взаємодію та комплексний розвиток творчих здібностей.

Наукові дослідження підтверджують ефективність інтеграційного підходу у формуванні художньо-графічних навичок і композиційного мислення.

Зокрема, у праці А. Maksymchuk та ін. наголошується, що поєднання різних видів художньої діяльності сприяє розвитку цілісного бачення форми та формує здатність до творчого синтезу [3, с. 105–117]. Подібні підходи простежуються й у сучасних дослідженнях цифрової трансформації мистецької освіти, де підкреслюється необхідність інтеграції традиційних

академічних методів із новітніми педагогічними технологіями для розвитку просторового мислення здобувачів освіти [2, с. 2501–2512].

З педагогічної точки зору поєднання площинного й об'ємно-просторового підходів сприяє розвитку художньої спостережливості, образної уяви та здатності до композиційного узагальнення. Воно створює умови для переходу від репродуктивного виконання навчальних завдань до усвідомленого творчого процесу, у якому здобувач освіти виступає активним суб'єктом художньої діяльності. Таким чином, інтеграція рисунка і скульптури забезпечує формування комплексної композиційної культури, що є важливою складовою фахової підготовки майбутніх митців і педагогів у сучасному освітньому просторі.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано значення освітніх компонентів «Рисунок» та «Скульптура» як важливих складників формування композиційної культури здобувачів вищої освіти мистецького напрямку. Встановлено, що інтеграція площинного й об'ємно-просторового підходів забезпечує розвиток цілісного художнього мислення, сприяє усвідомленню закономірностей побудови форми, взаємодії елементів композиції та формує здатність до створення гармонійного художнього образу. Доведено, що аналітичний рисунок виступає основою конструктивного бачення, тоді як скульптурне моделювання розвиває просторову уяву, пластичне мислення та відчуття об'єму, що у комплексі підвищує рівень композиційної підготовки майбутніх фахівців.

Визначено, що ефективність формування композиційної культури забезпечується такими педагогічними умовами: інтеграцією теорії та практики, міждисциплінарною взаємодією освітніх компонентів, варіативністю творчих завдань, використанням проектної діяльності та поєднанням традиційних академічних підходів із сучасними освітніми технологіями.

Підтверджено, що системне поєднання рисунка і скульптури сприяє розвитку художньої спостережливості, образного та просторового мислення, а також формує здатність до творчого синтезу різних мистецьких практик.

Отримані результати свідчать про доцільність інтеграційного підходу у фаховій підготовці здобувачів вищої освіти, що відповідає сучасним тенденціям модернізації мистецької освіти та компетентнісної парадигми навчання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інноваційних методичних моделей інтеграції мистецьких дисциплін із використанням цифрових технологій, експериментальній перевірці ефективності міждисциплінарних підходів, а також у вивченні впливу інтегрованих освітніх компонентів на розвиток творчої особистості та професійної готовності майбутніх митців і педагогів.

Література

1. Піддубна О. М., Суханова Н. В., Дюкарев Т. М. Вплив цифрових технологій на сучасне мистецтво: від цифрових картин до інтерактивних інсталяцій. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2025. Вип. 88, т. 2. С. 109-115. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863%2F88-2-16>
2. Піддубна О. М., Максимчук А. П. Трансформація мистецької освіти: нові методи викладання живопису, рисунка і композиції для здобувачів вищої освіти в умовах цифрового середовища. Вісник науки та освіти. 2026. № 43. С. 2501-2512. ISSN 2786-6165. DOI: [10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-2501-2512](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2501-2512)
3. Maksymchuk A., Shvets O., Shtainer T., Petrova I., Kravchenko N., Abramova O. Developing Art and Graphic Skills among Future Designers: An Integrative Principle and A Methodical Model. Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala. 2024. Vol. 16, iss. 2. P. 105-117. DOI: [10.18662/rrem/16.2/848](https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/848)
4. Цугорка, О. П., Варивончик, А. В., & Мазур, Б. М. Сучасна скульптура та її вплив на організацію суспільного простору. Вісник КНУКіМ. 2021. Серія «Мистецтвознавство» (44), 221-226. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235436>
5. Мазур Б. М. Українська скульптура та її вплив на художню культуру. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2020. №2. С. 110-114. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2020.220414>
6. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. – 201 с.: іл.

References

1. Piddubna, O.M., Sukhanova, N.V., & Diukarev, T.M. (2025). Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na suchasne mystetstvo: vid tsyfrovyykh kartyn do interaktyvnykh instaliatsii [The impact of digital technologies on contemporary art: from digital paintings to interactive installations]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities, 88(2), 109-115. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863%2F88-2-16> [in Ukrainian].
2. Piddubna, O.M., & Maksymchuk, A.P. (2026). Transformatsiia mystetskoï osvity: novi metody vykladannia zhyvopysu, rysunka i kompozytsii dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity v umovakh tsyfrovoho seredovyscha [Transformation of art education: new methods of teaching painting, drawing and composition for higher education students in a digital environment]. Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of Science and Education, 43, 2501-2512. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-2501-2512](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2501-2512) [in Ukrainian].
3. Maksymchuk, A., Shvets, O., Shtainer, T., Petrova, I., Kravchenko, N., & Abramova, O. (2024). Developing art and graphic skills among future designers: an integrative principle and a methodical model. Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala, 16(2), 105-117. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/848>
4. Tshorka, O.P., Varyvonchik, A.V., & Mazur, B.M. (2021). Suchasna skulptura ta yii vplyv na orhanizatsiiu suspilnoho prostoru [Modern sculpture and its influence on the organization of public space]. Visnyk KNUKiM. Seriiia «Mystetstvoznnavstvo» – Bulletin of KNUKiM. Series: Art Studies, 44, 221-226. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235436> [in Ukrainian].
5. Mazur, B.M. (2020). Ukrainska skulptura ta yii vplyv na khudozhniu kulturu [Ukrainian sculpture and its influence on artistic culture]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Managerial Staff

of Culture and Arts, 2, 110-114. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2020.220414> [in Ukrainian].

6. Shmelova, T.V. (2018). Mystetstvo skulptury [The art of sculpture]. Zhytomyr: ZhDU im. Ivana Franka [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.03.2026